

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการดำเนินการที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่ ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งแบ่งพื้นที่เป็น 7 ตำบล และได้มีการดำเนินการจัดตั้งป่าชุมชนไปแล้ว 29 ป่าชุมชน รวมพื้นที่โดยประมาณ 371,911 ไร่ มีการรวมตัวในลักษณะของคณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำแม่ปิง มีการ กำหนดพื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่เดิมที่เคยใช้ประโยชน์มาก่อนตลอดถึงพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ป่าบรรพบุรุษ ป่าขุนน้ำ ป่าต้นน้ำ ป่าพิธีกรรม เป็นต้น มีการจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อห้ามและข้อปฏิบัติ ต่าง ๆ เช่น การช่วยกันป้องกันไฟป่า และการกำหนดขอบเขตของการใช้ประโยชน์ เป็นต้น และได้มี การตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะให้การสนับสนุนทุกหมู่บ้านและทุกชุมชน ได้มีพื้นที่ป่าชุมชนเป็นของตน เอง รวมทั้งหมด 114 ป่า

ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ 3 ตำบล โดยใช้พิจารณาจาก ลักษณะของพื้นที่ที่ทำการจัดการป่า ชุมชน ได้แก่ พื้นที่ป่าชุมชนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบ พื้นที่ป่าชุมชนที่มีศักยภาพ และพื้นที่ป่าชุมชน ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูง สำหรับการศึกษานี้ คือ ตำบลเชียงดาว ตำบลแม่่นะ และตำบลปิงโค้ง ตามลำดับ ซึ่งมีพื้นที่ป่าชุมชนที่จัดตั้งแล้ว 14 ป่า มีรายละเอียดดังนี้

ตำบลเชียงดาว มีป่าชุมชน 6 แห่ง

ป่าชุมชน	บ้านม่วงซ้อ	หมู่ 3
ป่าชุมชน	บ้านน้ำรู่	หมู่ 6
ป่าชุมชน	บ้านปางแดงใน	หมู่ 9
ป่าชุมชน	บ้านท่าจีเหล็ก	หมู่ 11
ป่าชุมชน	บ้านหัวทุ่ง	หมู่ 14
ป่าชุมชน	บ้านผาตาย	หมู่ 16

ตำบลแม่ละ มีป่าชุมชน 5 แห่ง

ป่าชุมชน	บ้านห้วยปง	หมู่ 5
ป่าชุมชน	บ้านแม่ฮ้อโน	หมู่ 8
ป่าชุมชน	บ้านแม่คะนิน – ห้วยน้ำฮาก	หมู่ 8
ป่าชุมชน	บ้านแม่เมะ	หมู่ 11
ป่าชุมชน	บ้านแม่ซ่าย	หมู่ 13

ตำบลปิงโค้งมีป่าชุมชน 3 แห่ง

ป่าชุมชน	บ้านออนโน – ป่าดิ่ง	หมู่ 1
ป่าชุมชน	บ้านหนองเต่า	หมู่ 7
ป่าชุมชน	บ้านนาน้อย	หมู่ 9

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 14 คน คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนของหมู่บ้าน จำนวน 14 คน ประชาชนในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนจำนวน 14 คน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 18 คน ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 60 คน (ภาคผนวก ก.)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการเก็บรวบรวมข้อมูลในแนวการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากปัจจัยทุกด้านทั้งข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มา โดยใช้การสังเกตและสัมภาษณ์ตามแนวทางดังนี้

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจะใช้ช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนามอาศัยอยู่ในชุมชนและเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ซึ่งนอกจากจะเข้าร่วมเพื่อความเหมาะสมแล้ว ยังเข้าร่วมเพื่อการสังเกตพฤติกรรมโดยทั่วไปของคนในชุมชนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนอีกด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงสถานภาพและความสัมพันธ์ของคนในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

2. ศึกษาชุมชน และการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับป่าชุมชน โดยการสำรวจสภาพทางกายภาพของหมู่บ้าน สัมภาษณ์พูดคุยกับชาวบ้านทั่วไป และผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้แก่

- ประวัติชุมชน
- ประวัติของป่าชุมชน
- ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้าน
- วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น
- การใช้ประโยชน์จากป่า
- ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการป่าชุมชน
- รูปแบบการจัดการป่าชุมชน
- บทบาทขององค์กรภายในท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน

3. แบบสัมภาษณ์(ภาคผนวก ข.)เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการป่าชุมชน ประชาชนในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้
  - ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้าน
  - ข้อมูล กชช.2 ค ของหมู่บ้านจากกรมพัฒนาชุมชน
  - หนังสือเอกสารของสำนักงานป่าไม้เขตเชียงใหม่
  - ข้อมูลหมู่บ้านจากรายงานและบันทึกการทำกรวิจัยจากมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์
2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์ทั้ง 2 แบบ คือ อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการดูแลรักษาป่าชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ขณะที่มีการสัมภาษณ์จะมีการจดบันทึก รวมทั้งการใช้เทปบันทึกเสียงและถ่ายภาพประกอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมดหลังจากผ่านการตรวจสอบแล้ว จะถูกนำมาจัดหมวดหมู่เพื่อประมวลผล และนำไปวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อเชื่อมโยงประเด็นปัญหาศักยภาพ ข้อจำกัด และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะนำ

ไปสู่ทิศทางแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อการจัดการป่า
ชุมชน

สถานที่ในการทำวิจัย

สถานที่ในการทำวิจัย คือ ตำบลเชียงดาว ตำบลแม่นะ และตำบลปึงโค้ง อำเภอ
เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University